

**Vilniaus
universitetas**

LR ŠMSM Nacionalinė švietimo agentūra
Konferencija-seminaras 2024 m. gruodžio 5-6 d.
**„SOCIALINIO IR EMOCINIO UGDYMO BŪKLĖ
GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJOS KONTEKSTE“**

Mokymosi pasiekimai ir socialinės emocinės kompetencijos – kaip tai susiję?

Prof. dr. Roma Jusienė

*VU Filosofijos fakulteto Psichologijos instituto direktorė
klinikinė psichologė psichoterapeutė*

Socialinės emocinės kompetencijos

- Savireguliacija
- Savęs – savo minčių, emocijų, elgesio – reguliavimas savimi
- Savimonė ir savitvarda
- Gera savireguliacija – gera savijauta, geri pasiekimai, gera gyvenimo sėkmė bei kokybė
 - ✓ *Kada ir kaip ugdoma?*
 - ✓ *Kas gali trukdyti?*
 - ✓ *Kaip ir kuo svarbios mokymosi pasiekimams?*
 - ✓ *Kodėl verta investuoti?*
 - ✓ *Kas padeda?*

Ugdymas

- Ugdymas – socialinis reiškinys, kuriantis žmogų, kaip asmenybę tuo metu, kai jis bendraudamas sąveikauja su aplinka bei žmonijos kultūros vertybėmis
- Ugdymas – dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant
- Pagrindinė prielaida savimonės ir savitvartos – savireguliacijos – ugdymui?
- Žmogiškas ryšys – nuoseklus, pastovus, atliepiantis vaiko poreikius
- Ankstyvosios raidos svarba
- Galimybės ugdyti(s) vėliau

A photograph of a young child with blonde hair, wearing a white dress with pink and green floral patterns, standing in shallow water. The child is holding the hands of an adult whose legs and a black and white patterned skirt are visible. The background is a body of water.

Leisti saugiai tyrinėti,
pamatyti, kurti – **refleksija**
ir **padrąsinimai**

Suteikti saugų tarpasmeninį
pasaulį - **bendruomenę**

Poreikiai

Fiziologiniai

Valgyti, gerti, miegoti...

Gauti globą, būti prižiūrėtu

Būti sveiku ir patenkintu

Saugumo

Jausti pastovumą

Pasitikėti savimi ir kitais

Pasaulis iš esmės geras ir nuspėjamas

Meilės, emocinio ryšio

Jausti, jog esi mylimas ir rūpi

Imant išmokti duoti

Mylėti ir nesigėdyti savo meilės

Savigarbos

Jausti, jog esi svarbus

Būti savarankišku, galėti, sugebėti

Aš vertinu pasaulį ir jis vertina mane

Poreikiai

Atskleisti save – save realizuoti

Tyrinėti, smalsauti, žaisti!

Pažinti

Patirti malonumą

Gyvenimas yra smagus ;)

Jaustis reikalingu

Gyvenimas yra prasmingas

Visi mes norime (ir turime) gauti **AuKSą**:

- **Autonomija** (savarankiškas)
- **Kompetencija** (gebantis)
- **Sąryšis** (ryšyje su kitais)

*(Apsisprendimo – savideterminacijos teorija;
Ryan, Deci, 2010)*

Poreikiai ir raida

- Vaikas – asmenybė, turinti poreikių
- Poreikiai „neauga“ ir iš jų „neišaugama“
- Keičiasi tik galėjimas juos išreikšti bei patenkinti
- Vaikams reikia, kad pasirūpintume, padėtume jiems augti
- *Kas atsakingas už poreikių patenkinimą?*
- Šeima – tėvai ar globėjai
- Mokykla – „prailginta šeimos ranka“ (A.Adler)

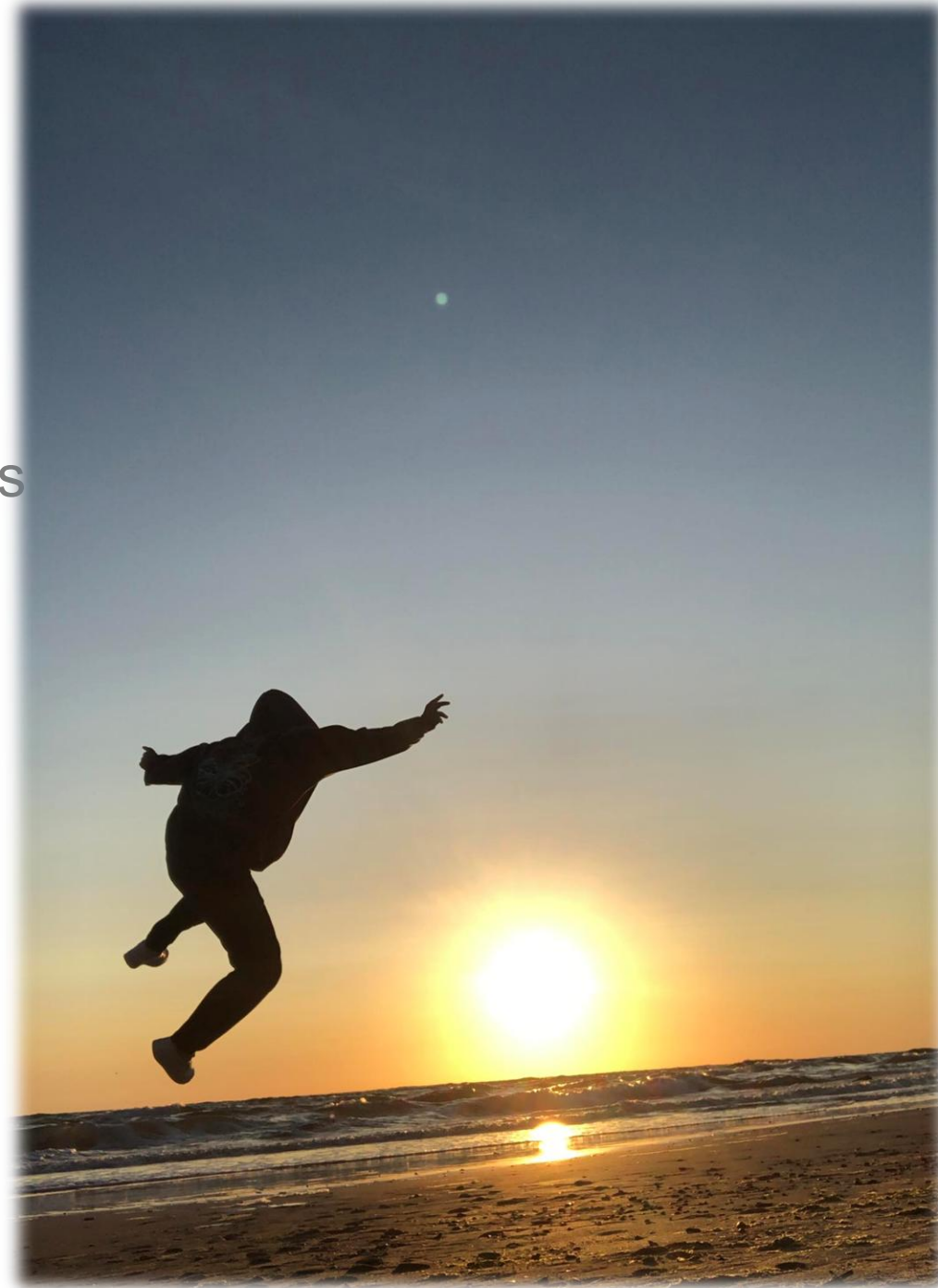
Raida

- Pirmieji metai – pamatinis pasitikėjimas, saugus ryšys su savimi, kitais, pasauliu, **viltis**
- Antrieji-tretieji metai – autonomija, savarankiškumas, savęs įtvirtinimas, galėjimas, **valia**
- Ketvirtieji-šeštieji metai – iniciatyva, kūryba, **veiksmingumas**
- Pradinis mokyklinis amžius – darbštumas, siekis pranokti, **meistrystė**
- arba...

Raida

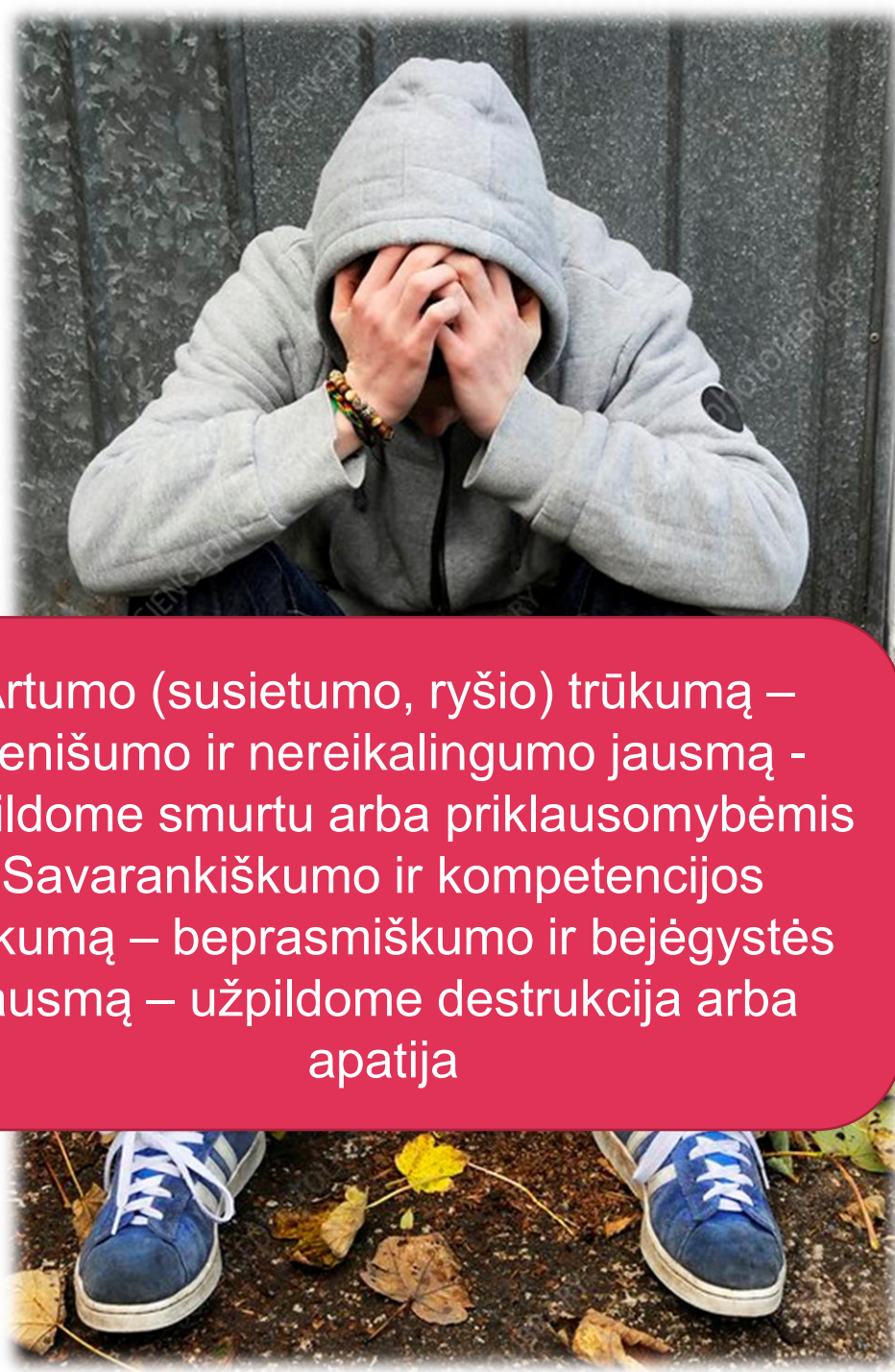
- Paauglystėje – tapatumas, savęs (at)radimas
 - ✓ Aš tikiu
 - ✓ Aš galiu
 - ✓ Aš noriu
 - ✓ Aš siekiu
 - ✓ **Aš žinau, kas esu – kuo galiu tapti**
- Toliau kuriu santykius, nebijodamas prarasti savęs
- Kuriu save ir kitus, kuriu pasaulį
- Ir džiaugiuosi gyvenimo vaisiais
- **arba...**

Raiška

- *Kaip jaučiamės ir elgiamės, kai negauname, ko norime (ko reikia)?*
- *Kai esame nepatenkinti?*
- **Emocijos** – tai poreikių raiška
- Signalizuoja patenkintus ar nepatenkintus poreikius
- **Elgesys** – tai būdas parodyti emocijas, tai, kaip jaučiamės
- Destrukcija ir / arba savidestrukcija
- Kenčiu aš, bet kentėsite ir jūs...

Artumo (susietumo, ryšio) trūkumą –
vieništumo ir nereikalingumo jausmą -
užpildome smurtu arba priklausomybėmis
Savarankiškumo ir kompetencijos
trūkumą – beprasmiškumo ir bejėgystės
jausmą – užpildome destrukcija arba
apatija

Kliūtys

- Sudėtinga ir nesaugi aplinka, krizės ir iššūkiai
- Nepajėgūs, nemokantys ar pavargę suaugusieji – tėvai ir mokytojai
- ✓ Lengva rūpintis kitais, kai moki pasirūpinti savimi...
- ✓ Kai yra, kas pasirūpina tavimi
- ✓ Kai esi patenkintas – kai turi geras socialines ir emocines kompetencijas
- ✓ Kai gyveni palankioje aplinkoje, palankiu metu?
- ✓ Kai nėra kitų kliūčių?

Kliūtys

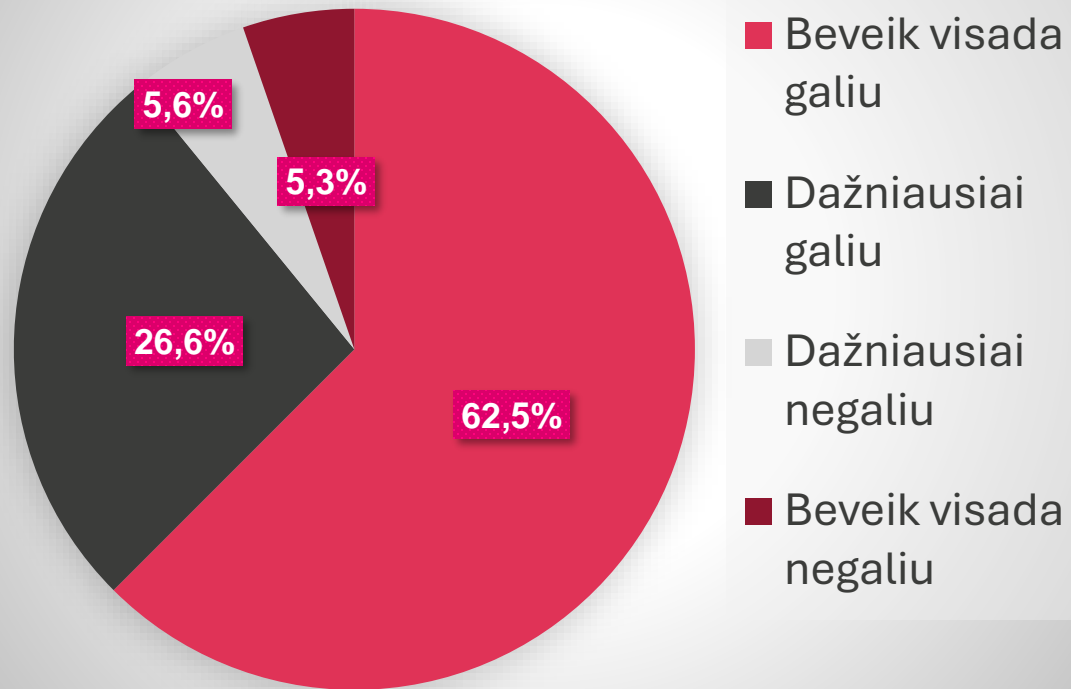
- Šiuolaikinės technologijos?
 - Ar tik nemokėjimas su jomis gyventi?
-
- ✓ www.mediavaikai.lt
 - ✓ www.e-etika.lt
 - ✓ PIN: Probleminio interneto naudojimo atpažinimo instrumentų pritaikymas plačiai visuomenei prevencijos ir intervencijos tikslais (VSSF, sut.nr. S-64), 2022 – 2024 m.

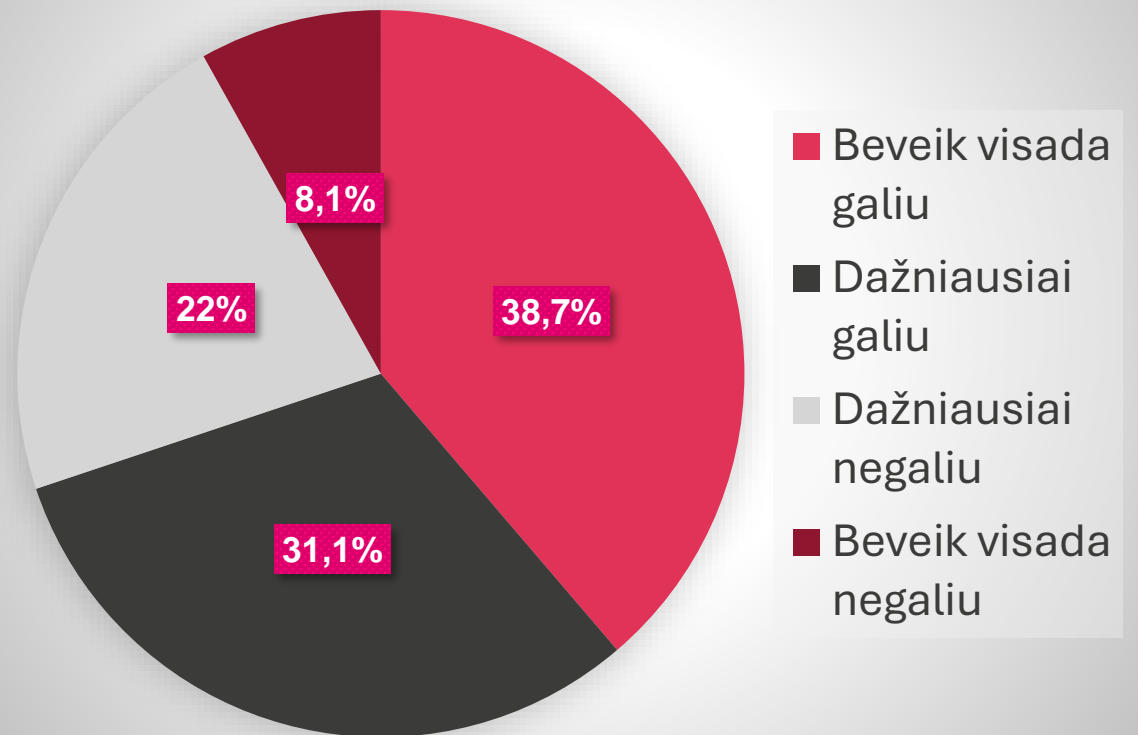
Ar gali (paaugliai) internetu naudotis kada nori ir kiek nori?

Vilniaus
universitetas

Namuose

Mokykloje

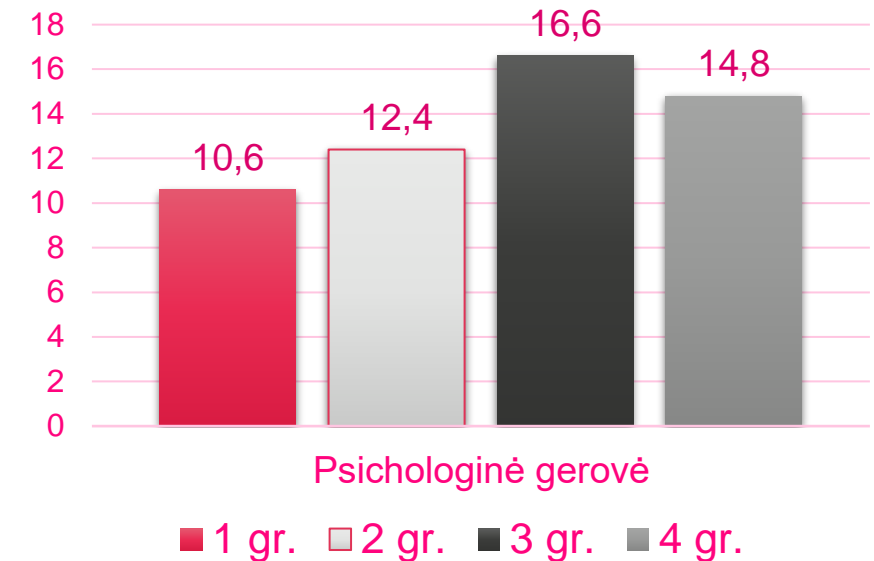
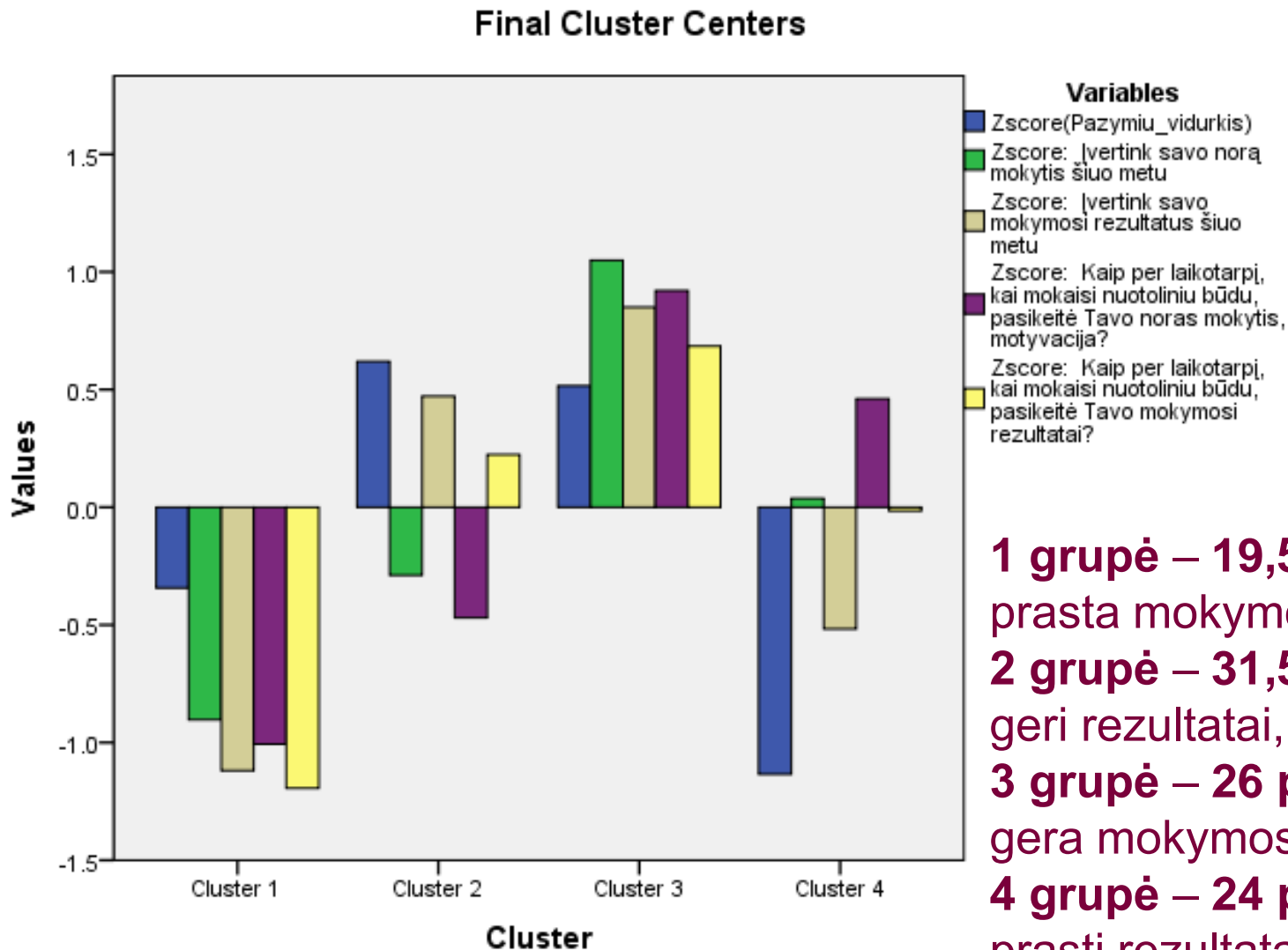
PIN (probleminis interneto naudojimas) reikšmingai koreliuoja su interneto prieinamumu, tačiau stipriau su interneto prieinamumu mokykloje

Mokymosi pasiekimai

- Ne tik objektyvūs rezultatai (egzaminai, testai, pažymiai)
 - Pastangos, noras / motyvacija mokytis, subjektyvus mokymosi sėkmės vertinimas
 - *Kas juos lemia?*
- ✓ Projektas „MOPAS: Mokymosi pasiekimus sąlygojantys ir psichosocialines rizikas mažinantys mokyklos bendruomenės ir lyderystės veiksniai“, finansuotas Europos Sąjungos (projekto Nr. S-DNR-20-8) pagal sutartį su Lietuvos mokslo taryba (LMTLT), 2021 metų balandžio – gruodžio mėn.

Mokymosi pasiekimai (sėkmė) ir psichologinė gerovė: MOPAS

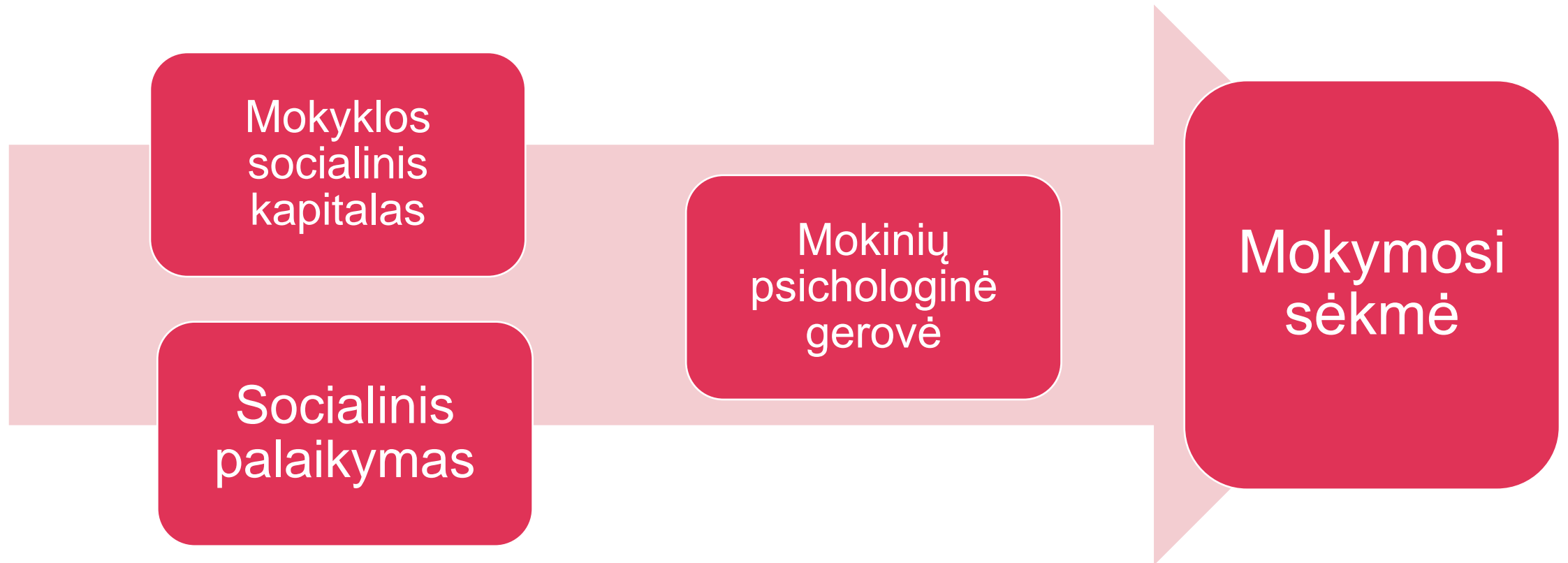

1 grupė – 19,5 proc., pažymių vidurkis 7,1 (7,5), prasta mokymosi sėkmė, prasti rezultatai ir motyvacija
2 grupė – 31,5 proc., pažymių vidurkis 8,5 (8,9), geri rezultatai, bet prasta ir pablogėjusi motyvacija
3 grupė – 26 proc., pažymių vidurkis 8,4 (8,8), gera mokymosi sėkmė, geri rezultatai ir gera motyvacija
4 grupė – 24 proc., pažymių vidurkis 6,1 (6,8), prasti rezultatai, bet gera ir pagerėjusi motyvacija

Mokymosi pasiekimų (sėkmės) veiksniai: MOPAS rezultatai

	Pažymių vidurkis (lietuvių ir anglų k., matematika ir istorija)	Suvokti mokymosi rezultatai	Svarba gerai mokytis	Noras mokytis
<i>Kovariantės</i>				
Lytis (vaikinai)	-.197***	-.038	-.166***	.038
Amžius	-.173***	-.113***	-.051*	-.107***
<i>Socialinio kapitalo rodikliai</i>				
Gyvas bendravimas su draugais	-.080**	-.012	.016	.039
Nuotolinis bendravimas su draugais	.140***	.075**	.069**	.004
Santykiai su tėvais	.105**	.088**	.020	.095**
Santykiai su mokytojais	.236***	.439***	.209***	.323***
Santykiai su bendraamžiais	.024	.038	.014	.013
Pasitikėjimas tarp mokinių ir mokytojų	-.161***	-.086*	-.016	.082*

Mokymosi pasiekimų (sėkmės) veiksniai: MOPAS rezultatai

Kodėl verta?

- **Mokinių pasiekimai (mokymosi sėkmė) geresni, jeigu:**

- ✓ Turi socialinį palaikymą – gera mokyklos bendruomenė
- ✓ Gerai sutaria su mokytojais
- ✓ Turi tėvų palaikymą ir pagalbą
- ✓ Gerai jaučiasi!

Mokyklose būtina investuoti į **santykius** (socialinis kapitalas), **savijautą** (psichologinė gerovė), **sveikatą** (miegas, fizinis aktyvumas...)

- **Mokiniai gerai jaučiasi, jeigu:**

- ✓ Turi socialinį palaikymą – gera mokyklos bendruomenė
- ✓ Gerai sutaria su tėvais (ar kitais artimaisiais)
- ✓ Gerai sutaria su bendraamžiais
- ✓ Pakankamai juda, yra aktyvūs – ypač svarbu merginoms ir ypač vyresniems
- ✓ Psichologiškai atsparesni – mažiau traumuoti, geresnės įveikos

Kas padeda?

- ✓ Ugdyti(s) pasitikėjimą savimi ir kitais
- ✓ Autonomijos ir vidinės galios pojūtį
- ✓ Iniciatyvumą ir darbštumą
- Leisti saugiai tyrinėti, kurti, pamatyti
- Suteikti saugų tarpasmeninį pasaulį – bendruomenę
- Vertinti pastangas, ne (tik) rezultatus
- Vadovauti pagarbiai ir supratingai
- Investuoti į santykius, savijautą, sveikatą

**Vilniaus
universitetas**

LR ŠMSM Nacionalinė švietimo agentūra
Konferencija-seminaras 2024 m. gruodžio 5-6 d.
**„SOCIALINIO IR EMOCINIO UGDYMO BŪKLĖ
GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJOS KONTEKSTE“**

DĖKOJU

Roma.Jusiene@fsf.vu.lt